

IZŠEL JE IZ PROLETARSKIH MOST

Avgust Rozman se je rodil 4. aprila leta 1915 v Mostah v napredni železničarski družini. Po osnovni šoli v Mostah se je izučil za mehanika. Tako kot njegov oče, udeleženec stavkovnih gibanj železničarjev, se je tudi Gustelj že zelo mlad pridružil naprednim delavcem v boju za njihove pravice. V podjetju Unitas je bil delavski zaupnik in kot kominust je svoje revolucionarne izkušnje prenašal tudi med delavce v druge

tovarne in podjetja. Član KP je postal leta 1939.

Njegove osebnosti in predvojnega političnega delovanja se spominja Viktor Stopar, tedanji član CK KPS in sekretar CK SKOJ za Slovenijo: »Na Rozmana — Gustelj smo mu rekli — so me opozorili pred volitvami leta 1938. Kdaj in od koga je bil sprejet v partijo, ne vem. Toda njegova živahnost in zagnanost sta hitro padli v oči vsakemu organizatorju. Opozorili so me nanj kot na dobrega mladince, ki je bil zelo pripraven za delo v SKOJ. Skojevska organizacija je prebolela krizo, ker je bilo njeno delo ohromljeno glede na nepravilno direktivo o razpustu SKOJA leta 1935 s strani vodstva partije, ki je bilo še v tujini.

Pritegnil sem ga v skojevsko delo, ker je bil njegov temperament tak, da je bilo delo med mladino — rekel bi — njegov konjiček. Okrog njega je bilo vedno dosti mladih

ljudi, ker je z njimi znal delati. Nobena naloga mu ni bila pretežka in partijska direktiva je bila zanj sveta. Pa saj ni mogel drugače. Delavčev sin, sprva vajenec, pozneje pomočnik, je bil neprenehoma med revolucionarji — toda tudi lumpenproletarci in demagogi. Okoli sebe, posebno na »Predovičevem« Selu, je videl revščino nekvalificiranih, brezposelnih ljudi in njihovih družin. Vsakdanji boj za kos kruha v okolici, v kateri je živel, stik s komunisti, v katerih je spoznaval svoje tovariše — vse to ga je napravilo takega, kakršen je bil — predan, pošten, vzoren, nesebičen mlad revolucionar. Čeprav je bil partijsko povezan v tovarni, kjer je delal, ni nikdar zamenjal okolice, v kateri je živel. Pri svojem delu je spoznaval vedno širšo okolico in ni se omejeval le na ozek teren, kjer je stanoval, ne samo na kulturno društvo Vzajemnost, športna društva Slovan in »Moste«. Bil je prisoten pri vseh akcijah, ki so bile organizirane v Ljubljani, pa jih je nato sam dalje organiziral po vseh krajih, ki so bili pozneje vključeni v rajon Moste — Moste, Selo, Vodmat, Zelena jama, Jarše, Šmartno in drugod.

Ob protidraginjskih demonstracijah jeseni leta 1940 so se delavci Unitasa priključili demonstrantom ter ustavili delo v tovarni. Tudi revolucionarji v tej tovarni so ga oblikovali in revolucionarne izkušnje delavcev je prenašal na teren, kjer je poleg delavcev živelo precej kmetov.

Leta 1940 je postal sekretar SKOJA v Mostah in pripomogel je, da se niso mogle razvijati nekatere anarhistične in lumpenproletarske težnje, ki so jih nekateri hoteli vnašati med mlade.

Še ena značilna črta je bila pri njem in včasih smo mislili, da mu je celo škodila. Vsako nalogo je hotel izvršiti že »včeraj«. Neučakan je bil, vse mu je šlo prepočasi — od sprejemanja novih mladincev v SKOJ ali partijo do raznih demonstracij in sploh katerihkoli akcij partije ali Ljudske fronte, v kateri je tudi že bil aktiven. Pa to ni bila kaka bolna ambicija, temveč želja, da bi bilo čimprej napravljeno to, kar smo se učili in za kar smo se bojevali. Imel je globoko vero in zaupanje v ljudi.

Čeprav zadnjih nekaj mesecev, preden so ga ubili, nisem imel več neposrednega

NOVI RUBRIKI NA POT

Letos začnemo v naši prilogi 25. MAJ z novo rubriko. V njej, oziroma prek nje želimo našim bralcem predstaviti revolucionarje in borce, ki so bili pomembni organizatorji predvojnega naprednega revolucionarnega gibanja ali narodnoosvobodilnega boja. Žal so v tem boju prezgodaj izgubili svoja življenja, a jih ne bomo pozabili, saj so prispevali pomemben delež, k začetkom zmagovitega pohoda ljudske revolucije in narodnoosvobodilnega boja. Tako bomo iz spoznanja o njihovem odločnem in požrtvovalnem revolucionarnem delu, črpali nove moralne moči za naše nadaljnje ustvarjalno delo.

stika z njim, mislim, da ga je zavedla njegova neučakanost in je spregledal, da včasih na revolucionarno pot stopajo tudi omahljivci in koristolovci; in ti so nevarnejši kokor odkriti sovražniki. Prepričan sem, da ga imajo na vesti prav ti ljudje.«

Leta 1941 je bil Avgust Rozman med prvimi organizatorji upora proti okupatorju. Postal je član prvega komiteja KP za rajon Moste, ustanovljenega v maju leta 1941. Poverjena mu je bila odgovornost za organizacijo SKOJA in Zveze mladine Slovenije (ZMS) v moščanskem rajonu. Že avgusta 1941 pa je po nalogu okrožnega komiteja KP za Ljubljano in okolico postal organizator narodne zaščite (NZ) na območju Zgornjega in Spodnjega Kašlja ter Zaloga. To delo je uspešno opravljal. V svojem političnem delu je bil prepričljiv, neustrašen, s svojim tovariškim nastopom je znal združiti pripadnike OF v organiziran upor proti okupatorju in domačim izdajalcem. Tako je že 3. septembra 1941 opravil prvo zaprisego večje skupine pripadnikov NZ — bodočih borcev NOVI Zadnje pa je opravil 18. marca 1942 in v tej skupnini, ki je štela nad dvajset mož, je zaprisegel tudi kasnejši komandant bele garde.

Naslednjega dne so na območju od Vevč do Zaloga Italijani organizirali obširno racijo, v kateri so zajeli tudi ilegalca Avgusta Rozmana. Že na zbirnem mestu v Zg. Kašlju ga je prepoznal zakrinkani izdajalec, ki so ga Italijani pripeljali s seboj. Rozmana so Italijani takoj začeli zasliševati in pretepati ter ga po izjavah prič ubili že na poti do Ljubljane.

V spomin na predvojnega komunisto in hrabrega borca Avgusta Rozmana, na njegova padla brata Mira in Draga, je v Mostah poimenovana Ulica bratov Rozmanov.